

INTERPRETACE PRÁVA

INTERPRETACE PRÁVNÍ NORMY

- ❖ **funkce**   poznávací (kognitivní)
                     vysvětlovací (explikativní)

- ❖ **použití**   právní argumentace (právo nelze
                     dokazovat, ale přesvědčovat o jeho
                     obsahu)

- ❖ **smysl**   správné vyložení toho co
                     zákonodárce zformuloval (ratio legis
                     aplikované na konkrétní právní případ).

OBJEKT INTERPRETACE

- **Primární** - *Heteronomní právo* (normativní text)
- **Sekundární** - *Autonomní právo* právní skutečnosti – zejm. statuty smlouvy)
- Stopy, výpovědi svědků...

ROZHODNUTÍ – QUAESTIONES IURIS

1. Popis (deskripce) interpretovaného právního předpisu
2. Položená otázka – co je po právu de lege lata (quid iuris)? Čili právní problém
3. Mnohoznačné výkladové domněnky(hypotézy), které mají být potvrzeny nebo vyvráceny

MOŽNÉ VARIANTY POSTUPU PŘI INTERPRETACI SUBJEKTEM APLIKACE PRÁVA

- Není pochybnost – vystačí se standardními metodami výkladu
- Je pochybnost – použije další, nadstandardní, metody k odstranění pochybnosti
- Neodstraní pochybnost ani tak, musí se rozhodnout pro jedno řešení
- Existuje mezera v právu – může ji překlenout analogií

SPRÁVNÁ INTERPRETACE

- Kdo je oprávněn podávat autoritativní (závaznou) interpretaci práva a zda je právně závazná obecně či individuálně
- Metody interpretace
- Možnost použití výkladu rozšiřujícího či zužujícího

DRUHY A TECHNIKY INTERPRETACE

Druhy výkladu – dle subjektu

- ❖ **Legální** orgán zmocněný
právotvůrcem

- ❖ **Oficiální- interní** nadřízený orgán

- ❖ **Autentický** právotvůrce

- ❖ **Soudní judikatura** soudy vyšších instancí
Výklad Ústavního soudu Ústavní soud

- ❖ **Výklad aplikujícího orgánu**

- ❖ **Doktrinální** právní věda

A. VÝKLAD LEGÁLNÍ

Je vnímán v historických souvislostech jako výklad zákonodárce, resp. určitého orgánu zákonodárského sboru. Původně byl v některých státech, založených na kontinentální právní kultuře, obecně právně závazný. Později se začal tento pojem používat pro výklad subjektu, který je zákonem výslovně zmocněn k vydávání obecně závazného výkladu bez ohledu na to, zda právní normu vydal či nevydal. Získává tak v této formě významnou normotvornou pravomoc.

B. VÝKLAD OFICIÁLNÍ

- (Služebně závazný, interní) – je používán ve veřejné správě. Podává ho subjekt nadřízený pro své podřízené formou normativních či individuálních interních instrukcí, které jsou pro podřízené orgány či pracovníky obecně či individuálně závazné. Nezavazuje však externě, tj. ty subjekty, které stojí mimo právní vztah nadřízenosti a podřízenosti. Může mít však externí dopad v rozhodnutích orgánů veřejné správy vůči nepodřízeným subjektům práva. Zde je třeba zdůraznit, že oficiálním výkladem není vázán soud ve svém přezkumném řízení (správní soudnictví).

C. VÝKLAD AUTENTICKÝ

(z latinského authenticus – původní, pravý, spolehlivý, hodnověrný) je takový výklad, který podává ten orgán veřejné moci, který právní normu vydal.

D. VÝKLAD SOUDNÍ

- Nejvyššího soudu
- Nejvyššího správního soudu

- Ústavního soudu
- Evropského soudu pro lidská práva
- Soudního dvora EU

Závaznost inter partes, patrný posun k nejen „morální závaznosti“ v současnosti

FUNKCE –

- KOGNITIVNÍ
- HODNOTÍCÍ
- ROZHODOVACÍ

- Jedná se o prostor, který mají orgány aplikující právo (soudy) při výkladu a použití právních norem na konkrétní případ- je rozdílný v různých historických dobách a kulturách
  - **Princip vázané či volné aplikace práva**
  - **Soudcovský formalismus kontra soudcovský aktivismus**

E. VÝKLAD ORGÁNŮ APLIKUJÍCÍCH PRÁVO

Je individuálně právně závazný (pro jedinečný, konkrétní případ) pouze tehdy, když se stává součástí aktu aplikace práva. Pro řešení dalších obdobných případů není právně závazný. Může ale pro ně mít faktický orientační význam (ustálená interpretační praxe). Výklad právní praxe je velmi významným typem.

OBSAH JUSTIFIKACE

- Ratio decidendi (Základ nebo důvod rozhodnutí. Podstata kauzy, která určuje obsah rozhodnutí). Bývá shrnut do tzv. právních vět .
- Obiter dictum (Mimořádně řečeno. Poznámky nikoliv přímo k věci, podpůrné argumenty)

INTERPRETACE PŘI UPLATNĚNÍ KASAČNÍHO PRINCIPU PŘI APLIKACI PRÁVA

K principu kasace a /apelace/ (viz i o aplikaci práva.) Orgán II.instance-odvolací přezkoumává rozhodnutí po právní stránce. Shledá-li rozhodnutí nesprávným, zruší je a věc vrátí k dalšímu řízení. V odůvodnění vyslovuje svůj právní názor, jímž je ten, jehož rozhodnutí bylo zrušeno, vázán. Z pohledu našeho tématu je významná situace, kdy právní názor se týká nesprávného výkladu práva. Takový výklad je pro další řízení ex lege závazný. Zvláštní význam rozhodnutí Ústavního soudu.

F. DALŠÍ MOŽNÉ VÝKLADY

- Výklad doktrinální
- Výklad laický

DĚLENÍ DLE ROZSAHU INTERPRETACE, K VLASTNÍMU TEXTU

- ❑ doslovný (adekvátní)
- ❑ rozšiřující (extenzivní)
- ❑ zužující (restriktivní)

DĚLENÍ DLE METODY VÝKLADU

A/ standardní metody:

- ❑ gramatický
- ❑ logický
- ❑ gramaticko-logický
- ❑ systematický
- ❑ komparativní
- ❑ ústavně konformní

GRAMATICKÝ (JAZYKOVÝ VÝKLAD)

Základní pravidla jazykového výkladu

- ❖ každá část právního textu má svůj smysl a význam (čárka za větou je něco jiného než středník nebo tečka)
- ❖ je nezbytné brát v potaz všechny okolnosti-nadpisy, marginální rubriky, systémové zařazení
- ❖ zákonodárce nic neříká dvakrát
- ❖ význam slov je používán jako v obecném spisovném jazyce, pokud se nejedná o speciální oblast (např. technickou)
- ❖ odchýlit se od významu slov v obecném jazyce lze jen z nutného důvodu, a to s ohledem na významovou ustálenost a ostrost právního jazyka
- ❖ odborné výrazy je třeba hodnotit dle jejich významu v příslušné zvláštní oblasti (zvláštním odborném jazyce)

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA

- ❖ žádné slovo nesmí být pokládáno za zbytečné, žádné slovo nesmí být doplněno
- ❖ shodným výrazům je nutno přikládat shodný význam
- ❖ legální definice (legální výklad) určují význam pojmů – to však pouze v rámci, pro který jsou vytvořeny
- definici termínu v jednom pramenu práva (právním odvětví) nelze automaticky aplikovat pro texty jiných pramenů práva (právních odvětví)
- tzv. neurčité pojmy dávají orgánu aplikujícímu právo prostor pro uvážení (kontra menší míra právní jistoty účastníků)

FAKTORY JAZYKOVÉHO VÝKLADU

- ❖ mluvnice (gramatika)
- ❖ sémantika (významosloví)
- ❖ text a jeho textový rámec (kontext)

LOGICKÝ VÝKLAD PRÁVNÍ NORMY

Metody logického výkladu

- ❖ indukce
- ❖ dedukce

Techniky logického výkladu (argumenty)

- ❖ a contrario
- ❖ per eliminationem
- ❖ a fortiori :
  - a maiori ad minus
  - a minori ad maius
- ❖ reductione ad absurdum
- ❖ a tabula
- ❖ argumentum silentio legi
- ❖ a simili - per analogiam :
  - iuris
  - legis

DŮKAZY VYLOUČENÍM

ARGUMENTA PER ELIMINATIONEM, PER
EXCLUSIONEM, NEGAT DER ALTERIS

- Důkaz vyloučením (taxativní výpočet)
- Důkaz z opaku (argumentum a contrario)
- Důkaz mlčením zákona (argumentum e silentio legis)

Proces negování

DŮKAZ OD SILNĚJŠÍHO POJMU K SLABŠÍMU

ARGUMENTUM A FORTIORI, A POTIORI

- Argumentum a maiori ad minus
- Argumentum a minori ad maius

DŮKAZ PODOBNOSTÍ

- Argumentum a simile,
- Argumentum per analogia legis
- Argumentum per analogia iuris, ratio iuris

ARGUMENTUM REDUCTIONE AD IMPOSSIBLE

- Závěr v rozporu -s jinou právní normou
-s faktickou možností
chování

Úsudek:

zásada, že právní normy jsou
pro lidi – k užitku

ARGUMENTUM AD ABSURDUM

- Závěr nesmyslný nebo bez rozumného či spravedlivého smyslu

KVAZI ARGUMENTACE

- Vyhrožování (argumentace ad baculum)
- Působení na city (ad misericordiam)
- Společenský apel (ad populum)
- Individuální apel (ad hominem)
- Dovolávání se autority (ad verecundiam)-ten se
v právní interpretaci používá,pokud jde o právní výklad doktrinální

NEPŘÍPUSTNÉ TECHNIKY LOGICKÉHO VÝKLADU (ARGUMENTY)

- ❖ ad populum („co by tomu lidé řekli“)
- ❖ ad baculum (pod pohrůžkou násilí)
- ❖ ad misericordiam (na základě soucitu)
- ❖ ad ignorantiam (využití neznalosti)
- ❖ ad verecundiam (odvoláním se autoritu uznávanou jiným)
- ❖ ex autoritate (odvolání se na obecnou sociální autoritu)
- ❖ ad veritatem (z objektivních důvodů)

NADSTANDARDNÍ METODY VÝKLADU:

B/ „nadstandardní metody“:

□ Teleologický

- Účel zákona (aniž by byl změněn zákon sám), se teleologickou interpretací přizpůsobuje měnícím se podmínkám;
- nemění se text zákona, ale jeho smysl a dopad vzhledem k změněné společenské situaci

HISTORICKÝ VÝKLAD

- Z okolností vydání předpisu
- ***occasio legis***
- se usuzuje na jeho účel, smysl
- ***ratio legis***

- Objektem není text normativního aktu, ale:
  - - proč byl akt vydán
  - -co bylo jeho vydáním sledováno
  - -jaké byly společenské podmínky jeho vydání

Děkuji za pozornost

